

Utlåtande 2004:78 RIII (Dnr 302-906/2004)

Skötselprogram för Stockholms lantegendomar

Hemställan från gatu- och fastighetsnämnden med anledning av dom i Länsrätten

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Gatu- och fastighetsnämndens åtaganden enligt skötselprogrammet upphör vad gäller jordbruken.
2. Inga ersättningar med anledning av skötselprogrammet betalas ut.

Föredragande borgarrådet Jan Valeskog anför följande.

Ärendet

Kommunfullmäktige fastställde ett skötselprogram för Stockholms lantegendomar 1991 och gav fastighetsnämnden i uppdrag att utarbeta riktlinjer för programmets genomförande, framförallt beträffande övergång till alternativ odling inom jordbruket. Nu får skötselprogrammet anses ha spelat ut sin roll. Sveriges inträde i EU gör att arrendatorer kan söka EU-bidrag för t.ex. alternativ odling. Gatu- och fastighetsnämnden föreslår att nämndens åtaganden vad gäller jordbruket är avslutade och att programmet läggs till handlingarna. En av stadens arrendatorer har med hänvisning till skötselprogrammet önskat få ekonomisk ersättning från staden för sin alternativa odling. Någon ersättning som betalas ut föreslås dock inte.

Ovanstående förslag godkändes av gatu- och fastighetsnämnden den 19 februari 2002. Beslutet överklagades till Länsrätten. Kommunen har bestridit klagandens yrkande och hemställt om att överklagandet lämnas utan bifall enligt beslut i gatu- och fastighetsnämnden den 11 juni 2002. Länsrätten har nu meddelat dom i ärendet. Enligt domen ska gatu- och

meddelat dom i ärendet. Enligt domen ska gatu- och fastighetsnämndens beslut den 19 februari 2002 upphävas. Gatu- och fastighetsnämnden har enligt Länsrättens dom överskridit sina befogenheter. Kommunfullmäktige skulle ha tagit ställning till frågorna, eftersom ärendet anses vara av principiell beskaffenhet. Nämnden tar därför upp ärendet igen med hemställan om att kommunfullmäktige fattar slutligt beslut.

Remisser

Ärendet har för synpunkter remitterats till stadsledningskontoret.

Eftersom skötselprogrammet fastställdes av kommunfullmäktige och mot bakgrund av Länsrättens dom bör ett beslut om upphävande av detsamma också fattas av fullmäktige. Stadsledningskontoret instämmer i gatu- och fastighetsnämndens förslag. Någon ersättning till den arrendator som begärt ersättning enligt skötselprogrammet bör inte utgå då det skulle strida mot programmet.

Mina synpunkter

Jag delar gatu- och fastighetsnämndens uppfattning att skötselprogrammet för Stockholms lantegendomar nu kan läggas till handlingarna. Nämnden har fullgjort sina uppdrag vad gäller jordbruken i skötselprogrammet. I och med Sveriges inträde i den Europeiska unionen så finns också möjlighet att få stöd för alternativa odlingsmetoder.

Stadens jordbruks- och skogsmarker kommer emellertid även fortsättningsvis att brukas med ekologiska metoder så långt möjligt. Enligt utvärderingen 2004 av Sveriges 15 miljömål - Miljömålen, allas vårt ansvar - kommer målet om Levande Skogar att vara särskilt svårt att nå och att takten i avsättningen av skyddade områden inte räcker till. Staden ska därför driva på och underlätta utvecklingen att en större del av jord och skog brukas med ekologiska metoder.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Gatu- och fastighetsnämndens åtaganden enligt skötselprogrammet upphör vad gäller jordbruken.

2. Inga ersättningar med anledning av skötselprogrammet betalas ut.

Stockholm den 26 maj 2004

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNIKA BILLSTRÖM

Jan Valeskog

Anette Otteborn

ÄRENDET

Gatu- och fastighetsnämnden beslutade den 17 februari 2004 följande

1. Gatu- och fastighetskontorets åtaganden enligt skötselprogrammet har upphört vad gäller jordbruken
2. Skötselprogrammet läggs till handlingarna
3. Inga ersättningar med anledningar av skötselprogrammet betalas ut
4. Gatu- och fastighetsnämnden överlämnar och åberopar utlåtandet till Kommunfullmäktige för slutligt beslut
5. Länsrättens dom av den 2003-12-19 överklagas inte
6. Gatu- och fastighetsnämndens beslut justeras omedelbart.

Särskilt uttalande gjordes av *Roger Mogert m.fl. (s)*, *Ann-Marie Strömberg (v)* och *Per Bolund (mp)* enligt följande.

Det är nämndens uppfattning att stadens jordbruks- och skogsmarker ska brukas med ekologiska metoder så långt möjligt. Kontoret bör därför på olika sätt även fortsättningsvis försöka få markägarna att bruka sådana metoder.

Gatu- och fastighetskontorets tjänsteutlåtande daterat den 12 januari 2004 har i huvudsak följande lydelse.

Bakgrund

På uppdrag av dåvarande borgarråden Mats Hulth och Ingemar Josefsson upprättade fastighetskontoret och fritidsförvaltningen i slutet av 1980-talet ett gemensamt skog- och jordbrukspolitiskt program för stadens markegendomar, kallat "Skötselprogram för Stockholms lantegendomar". Skötselprogrammet godkändes av fritidsnämnden i mars 1988 och av fastighetsnämnden i april 1988 samt fastställdes av Kommunfullmäktige i januari 1991.

Skötselprogrammet lade fast en mycket hög ambitionsnivå för naturvården på stadens ägor. Hänsynen till miljö- och friluftsintressen präglar programmet. De rent ekonomiska aspekterna tilläts inte gå före behovet av bra mark för det rörliga friluftslivet. När det gäller jordbruksmarken angavs riktlinjer för hur jordbruket borde skötas för att användningen av gifter och konstgödningsmedel skulle minska. I programmet slogs fast att staden skulle stimulera sina arrendatorer till alternativ odling. Genom olika åtgärder, såsom reducerad arrendeavgäld och utbildningsinsatser, skulle befintliga arrendatorer med konventionella odlingsmetoder intresseras för att gå över till alternativ odling. Vid nyupplåtelser av jordbruksarrenden skulle företräde ges till dem som ville satsa på alternativa odlingsmetoder.

Analys

Kommunfullmäktiges fastställande av skötselprogrammet innebär att fastighetsnämnden gavs i uppdrag att utarbeta riktlinjer för dess genomförande. Fastighetskontoret gjorde flera insatser för att följa intentionerna i programmet, bl.a. hölls flera informationsdagar med information och utbildning om alternativa odlingsmetoder. Stadens arrendatorer deltog i dessa informationsdagar. Avsikten var att med de arrendatorer som önskade gå över till alternativ odling skulle förhandlingar ske om reducering av arrendeavgälden eller förändring av övriga arrendevillkor.

Resultatet var dock nedslående. Ingen av de dåvarande arrendatorerna var intresserad av att övergå till alternativ odling, varför några detaljerade riktlinjer för avgäldsreducering eller förändrade arrendevillkor aldrig utarbetades. En av stadens jordbruksarrendatorer, arrendatorn på Husa gård i Vallentuna, hade sedan tidigare alternativ odling, varför han inte berördes av några förändringar. Inga nyupplåtelse har skett där alternativodlare har anmält intresse. Antalet gårdsarrenden som staden förvaltar har sedan skötselprogrammet upprättades radikalt minskat från omkring 50 till omkring 20. I areal räknat har egendomsinnehavet nästan halverats och är nu ca 25 000 hektar.

Konsekvenser

Skötselprogrammet för Stockholms lantegendomar får nu anses ha spelat ut sin roll, i vart fall vad gäller jordbruket, även om ambitionen att uppmuntra till mer ekologisk odling finns kvar. I och med Sveriges inträde i EU erhåller lantbrukare EU-bidrag för alternativ odling, miljöinsatser, specialgrödor och annat. Kontoret föreslår att de åtaganden som kontoret skulle vidtaga med anledning av skötselprogrammet gällande jordbruksmarken har upphört, och att skötselprogrammet för Stockholms lantegendomar läggs till handlingarna, vad gäller jordbruket.

Önskemål om ersättning

En av stadens arrendatorer, Staffan Ahrén på Husa gård i Vallentuna, har med hänsyftning till skötselprogrammet i ett brev den 17 jan 2001 framfört önskemål om bidrag på ca 400 000 kr, utgörande ersättning för alternativ odling. Såsom framförts ovan berördes aldrig Staffan Ahrén av den eventuella reducering som skulle utgå för de arrendatorer som övergick till alternativa odlingsmetoder enligt skötselprogrammet, eftersom han redan sedan flera år tillbaka hade odlat alternativt, när skötselprogrammet upprättades. Ahrén har nu ett nytt arrendeavtal gällande från 14 mars 2002 och fem år framåt. Kontoret anser att någon ersättning inte bör utgå till Ahrén, utöver vad jordbrukare erhåller från EU. Kontoret stöds av stadens juridiska avdelning i uppfattningen att någon ersättning inte ska betalas ut till Ahrén.

GFN:s tidigare beslut

Gatu- och fastighetsnämnden godkände vid sitt sammanträde den 19 februari 2002 kontorets förslag enligt ovan. Beslutet överklagades dock till Länsrätten av Ahrén med hjälp av ombudet Ljungar. Den klagande har hävdade att beslutet strider mot lag och/eller annan författning och att nämnden har överskridit sina befogenheter. Kommunen har dock bestritt klagandens yrkande och hemställt om att överklagandet

munen har dock bestritt klagandens yrkande och hemställt om att överklagandet lämnas utan bifall enligt beslut i Gatu- och fastighetsnämnden den 11 juni 2002. Länsrätten har meddelat dom i ärendet den 19 december 2003. Enligt domen föranleder klagandens talan inte någon åtgärd vad gäller om beslutet strider mot lag och/eller annan författning, men har bifallit överklagandet för övrigt. Gatu- och fastighetsnämnden har genom sitt beslut överskridit sina befogenheter, och beslutet ska därmed upphävas. När skötselprogrammet fastställdes 1991 ansåg den dåvarande kommunledningen att ärendet var av såväl principiell betydelse som av större vikt och därför skulle beslutas av Kommunfullmäktige. Länsrätten anser att detta fortfarande gäller, varför Kommunfullmäktige har att ta ställning till frågan om skötselprogrammet ska upphöra och andra därmed sammanhängande frågor.

Kontorets förslag

Med anledning av meddelad dom tas ärendet om ett upphörande av skötselprogrammet för Stockholms lantegendomar härmed åter upp till behandling i Gatu- och fastighetsnämnden. Kontoret föreslår att skötselprogrammet för Stockholms lantegendomar läggs till handlingarna, och att de åtaganden kontoret hade enligt programmet har upphört, vad gäller jordbruket. Kontoret föreslår också att inga ersättningar med anledning av skötselprogrammet ska betalas ut samt att Gatu- och fastighetsnämnden överlämnar och återoppar detta utlåtande till Kommunfullmäktige för slutligt beslut. Föreslås också att Länsrättens dom inte överklagas, och att GFN:s beslut omedelbart justeras.

REMISSER

Ärendet har för synpunkter remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande, daterat den 1 april 2004, har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontorets synpunkter

Eftersom skötselprogrammet fastställdes av kommunfullmäktige och mot bakgrund av länsrättens dom bör ett beslut om upphävande av detsamma också fattas av fullmäktige. Någon ersättning till den arrendator som begärt ersättning enligt skötselprogrammet bör inte utgå då det skulle strida mot programmet.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

att gatu- och fastighetsnämndens åtaganden enligt skötselprogrammet upphört vad gäller jordbruken,

att lägga skötselprogrammet till handlingarna,

samt att inga ersättningar med anledning av skötselprogrammet betalas ut.